

היה מביא פרק שני סוטה

מא א מוי פ"ג מה' סוטה ה"ח ופ"ד הל"ט סג ע"ג וז' מ"ב ב ג ד מ"י ח"ס פ"ד הל"ז: מ"ג ה מ"י ח"ס ה"ח:

"בספר" כ"ע מודו דמרבין כל מילי, זר מדבר שיש בו רוח חיים! מיהו, לפי ר"ת לא קשיא מידי, דפי': התם – בכלל ופרט וכלל דרשין ליה, *דחזר וכתב ונתן לה" (ספר כרייתות). אבל הכא – כלל ופרט הוא, ואין בכלל אלא מה שבפרט. א"כ, התם קרא יתירא הוא דקא דריש, משום דכתיב תרי זימני וכתב לה ספר כרייתות". וצירושלמי מקשה ליה נמי: הכא כתיב "ספר" והכא כתיב "ספר", הכא את אומר כל דבר שהוא בתלוש, והכא את אומר הכי! שנייא היא הכא, דכתיב "בספר". אבל בגמרא דידן לא אמר התם הכי, דלמרא: אי כתיב "בספר" – כדקא אמרת, דהוי מרבין כל מילי דתלוש זר מדבר שיש בו רוח חיים. ירושלמי: תניא, ר"א בן שמעון אומר: אין כותבין על עורות ובהמה טמאה. אמר ר"ש: מכיון דאיתמר למחיקה ניתנה למה אינו כותבנא תני ר"א [זר שמעון] אומר: רואה אני את דברי ר"א בן שמעון מדברי אבא, שמא תאמר "איני שותה" ונמצא השם גזו על עור ובהמה טמאה. ותו התם: ר' לוי זר סיקי צעי קמיה רבי: מגילת סוטה מהו שתטמא את הידיס? א"ל: הרי זו שאלה. א"ר יוסי: אינה שאלה, כלום גזרו על הספרים שיטמאו את הידיס – לא מפני קדושתן? וזו למחיקה נתנה, לא נריכא [דלח], הואיל ונתנה למחיקה.

שנאמר ומחה כתב שיכול למחוק, צירושלמי: אי

תוספות שאני
מיומת ונפיק ליה מדכתיב בלב ים וק"ל דלבו של אדם הוי בשליש גופו: כתבה אגרת בלא שרומטין, בספר אמר רחמי' והל"מ הוא דספרים צריכין שרומטין:

הדיפתרא אָאָא עַר המְגִילָה, שְנֵאמַר: ^ס "בַּסְפָּר". כַּמֵּנִי דִיפְתָרָא. עוֹר שְׂאֵינָהּ מְעוֹדָל פֶּל אִיּוֹנֵי פּוֹתֵב יָא בְּקוּמוֹס וְיָא בְּקִנְיָתוּם וְיָא בְּכַר דְּבַר שְׂרוּשָׁם, אָאָא בְּדִין, שְנֵאמַר: ^ס * "וּמְחָה" – בְּתַב שְׂכִיבֹר (א) לְפִחוֹת. ^ס גַּמ' אָמַר רַבָּא: בְּמִגִּילַת סוֹטָה שְׂפָתָהּ בְּפִילָה – פְּסוּלָה, מו"מ – אֲתֵינָא "תּוֹרָה" "תּוֹרָה"; פְּתִיב הַכָּא: ^ס "וַיַּעֲשֶׂה לָּהּ הַבַּיִת אֵת פֶּרַח הַתּוֹרָה הַזֹּאת", וּבְתִיב הַתֵּם: ^ס "עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרֵד וְעַל הַמִּשְׁפָּט", מִה מְשַׁפְּט בְּיוֹם – אִף מְגִילַת סוֹטָה בְּיוֹם. יְבָתָהּ לְמַפְרַע פְּסוּלָה, דְּכִתְיִב: "וּכְתַב אֵת הָאֱלֹת הָאֵלֶּה" – פִּי דְכִתְיָבָא. ^ס * "וּבְתָבָהּ קוּדָם שְׂתַקְבַּל עֲלֶיהָ שְׁבוּעָה – פְּסוּלָה, [שְׂבָא'] "וְהַשְׁבִּיעַ" וְאַחַר כֵּן "וּכְתַב". ^ס "בַּסְפָּר" – פְּסוּלָה, אָמַר רַחֲמָנָא. פְּתָבָהּ

"מחה", יכול במסקה או צמי פירות – ת"ל "וכתב", הא כידע – כתב שיכול אָמַר רַחֲמָנָא. וְהִלְכָה לְמַעֲשֵׂה עַל לִימְתָא, וְאִינוּ זו – דְּיו שְׁאִין צו קְנָקְנָתוּס. וְהֵא טְנִי: אִם מִחַק מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר כַּשֵּׁר! תִּפְסַר כְּהַדִּין תֵּינִיא, דַּתְנֵא, אִמַר ר"מ: כִּל יְמֵי שְׁהִיֵּנו לְמַדִּין אֲנִל ר' יִשְׁמַעֵאל [לָא] הִיֵּנו נִתְנִין קְנָקְנָתוּס לְתוֹךְ הַדִּין.

מה משפט ביום אף מגילת סוטה ביום. כל מעשה סוטה יליפין מהכא זכ"כ דמגילה (דף כ:): דהשקאה ציוס. רש"י פי': מה משפט ציוס – כנסהדרין נפקא לן מ"והיה ציוס הנחילו את בניו". ולא מסתברא, דהא "ע"פ התורה" כתיב גבי זקן ממרא, דמשמעי דייני נפשות, והאי קרא ד"ציוס הנחילו" משמעי דייני ממונות. אלא מ"והוקע אותם לה" נגד השמש" נפקא לן התם * דציוס. ונראה לי דכל דין סוטה, צין גמר צין מחילה – פסול זלילה, דומיא דייני נפשות, ולא כדדיני ממונות דחילת דין ציוס אבל גמר דין אפילו זלילה. **דכתיב** וכתב את האלות האלה בדבתיבא. תימה לר"י: לקמן בפרק "ואלו נאמרין" (דף לז:), ואיתא נמי בריש פ"ב דמסכת ברכות (דף יג.), ובמסכת מגילה (דף יז:), דק"ש לא יקראנה למפרע, לרבנן מ"והיו" ולרבי מ"דברים" "הדברים". ורבנן – "הדברים" "הדברים" לא משמע להו, הילכך איצטרך "והיו" שלא יקראנה למפרע. ואמאי לא נפקא להו מ"האלה" כי הכא, "הדברים האלה" כדכתיבא? וי"ל: כיון דקיבלו וגמרי מרבתינו ד"שמע" אית לן למדרש בכל לשון שאתה שומע – אייתר לך "והיו" שלא יקראנה למפרע, ו"האלה" דרשי להו לדרשא אחרימי. קודם שתקבל עליה שבועה פסולה. ירושלמי: ר' קרוספא אומר: איחפלגון ר' יוחנן ור"ל, חד אמר: משביע ואח"כ כותב, וחד אמר: כותב ואח"כ משביע. ומפרש טעמא כדי לסמוך שבועה להשקאה. והתם משמע דבהכי פליגי: מ"ד משביע ואח"כ כותב – אית ליה "חוקה" ו"תורה" מעכב על הסדר, ומאן דלמר כותב ואח"כ משביע – אית ליה אע"ג דמעכב, אינו על הסדר. ותימה: א"כ, כמאן ס"ל? לא כר"י ולא כר' נחמיה צ' "הואילא לו" (יומא דף טז.), דמשמע דכ"ע סבירא להו היכא דכתיב "חוקה" מעכב נמי על הסדר! ותמה רבי: דבפרק "ד" מיתות" (סנהדרין דף מט:): אמר רבא אמר רב סמורה אמר רב הונא: כל מקום ששנו חכמים דרך מנין – אין מוקדם ומאוחר, חוץ משבועה סממנין. רב פפא סבא משמיה דרב אמר: אף ד' מיתות. ואידך – בצלוגתא לא קא מיירי. רב פפא אומר: אף סדר יומא. ואידך – ההוא לחומרא בעלמא. דמשמע: הא לאו הכי – הוה חשיב ליה. ואמאי לא חשיב סדר סוטה? דהא איהו אמר הכא: כתבה קודם שתקבל עליה שבועה – פסולה, ומשמע צירושלמי דעבי כל הפרשה על הסדר! ונראה דלא חשיב אלא היכא דשניין על הסדר. אבל סדר סוטה אינה נישנית על הסדר, שהרי אין סדר המשנה וסדר הפרשה מכוונין, כמו שפירשנו זראש הפרק. וסדר הפרשה עיקר, אבל סדר המשנה אפילו למצוה בעלמא לא. ולהכי לא אמר נמי התם, דלמר "והו סדר תמיד" לאפוקי ממצות חליצה, אבל לאפוקי מסדר סוטה ליכא למימר, דאפילו דיעבד נמי לא. **כתבה** איגרת פסולה. רש"י פירש: אגרת – בלא שרטוט, "בספר" אמר רחמנא, והלכה למשה מסיני שהספרים צריכין שרטוט. ואי קשיא: מאי איריא משום דנקראת "ספר"? תיפוק לי דבלאו הכי אסור לכתוב שום פסוק בלא שרטוט, דלמר"י דגישין (דף יז:), אמר רב יוסף: מאן לימא לן דר' אציתר זר סמכא הוא, ועוד, הא איהו דשגח ליה לרב יהודה: בני אדם העולים משם לכאן הן קיימו צענמס "ויתנו הילד צוונה והילדה מכרו ציין וישתו", וכתיב ליה בלא שרטוט, וא"ר ינחק: שתיס כותבין, שלש אין כותבין! ואמרין בסקוף פרק "מנחות חליצה" (יבמות דף קו:): אמר ר' אבי: האי מאן דכתב גיטא דחליצתא – לכתוב הכי: אקרינוה לדידה מ"מאן יצמיי" עד "יצמיי". ופירוש: משום דלא מזי למכתב שלש תיבות רזופין בלא שרטוט, כדמסיק: מר זוטרא שירטט וכתיב ליה לכולה פרשתא, מתקיף לה מר זר רב איד: והא לא ניתן ליכתב! והילכתא כמר זוטרא, אע"ג דלא ניתן ליכתב! תריך: אי לאו משום דנקראת "ספר" – ה"א: אע"ג דאסור לכתוב בלא שירטוט – המגילה עצמה אינה פסולה, קמ"ל דפסולה, ונראה שלא היו המים בודקין על ידה. מיהו, לא ידענא אס שרטט אותה צין שיטה לשיטה לאחר כתיבה, אע"ג דבשעת כתיבה כתב באיסקורה – אי המגילה כשירה בהכי או לא. והא דלמר"י צ"הקומץ רבה" (מנחות דף לז:), ובמגילה (דף יז:), הלכתא: מוזהר צריכה שירטוט, אבל לא תפילין – נראה דהכי הילכתא גמירי לה דאין לו לשרטט תפילין. דאי לא תימא הכי, אלא הא דפסיק: אבל לא תפילין – דלא מיפסקי אי כתבן בלא שרטוט, מיהו צריך לשרטט משום דאסור לכתוב בלא שרטוט – א"כ, הא דמקשה התם מהא דתפילין שצלו אין עושין מהן מוזהר, שאין מורידין אותו מקדושה חמורה לקדושה קלה. טעמא – דאין מורידין, אבל משום שרטוט – לא? ומשני: תנאי היא. אי הוה מזי לשרטט להו – הוה מזי למימר: צמשרטטין! אלא ש"מ דהכי גמירי לה, דלא מזי לשרטט להו. אבל ר"ת פירש: הא דלמר"י: שלש אין כותבין – היינו אס לא שרטט כלל, אבל אס שרטט זר' פיאחות הגליונים, אע"פ דלא שרטט צין שיטה לשיטה – חשב שירטוט אפי' לענין ס"ת, אלא משום "וה אלו ואתוהו" (שמות טו) צריך לשרטט צין כל שיטה ושיטה. וכן מוכיח צ"ק דמגילה (דף יז:): "דברי שלום ואמת" – מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה, ופירש ר"ת: דלא היינו ס"ת, אלא מוזהר. ולישנא ד"אמיתה" – משמע כיחידה של תורה, דהיינו מוזהר דיש צה עול מלכות שמים. וכן עיקר, דאי ס"ת ממש משמעי ההוא קרא ד"ואמת" – א"כ הא דגרסינן צ"ב דמגילה (דף יט:): מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת, נקראת ספר – שאס תפרה צפשתן פסולה, מאי איריא משום ספר? תיפוק ליה משום "ואמת", ונימא צריכה שירטוט ותפירה כאמיתה של תורה! אלא ש"מ לשרטוט דמוזהר איצטרך, דהתם תפירה ליכא, ולענין תפירה נקראת ספר. והשתא לא תקשי הא דפסקין צ"הקומץ רבה" (מנחות דף לז:): ובמגילה (דף יז:): הילכתא מוזהר צריכה שרטוט, תפילין אין צריכין שרטוט. ומקשה מהא דתפילין שצלו אין עושין מהן מוזהר לפי שאין מורידין, הא משום שרטוט – לא? ומשני: תנאי היא. מדלא משני: צמשרטטין – ש"מ דאפי' מנהג ליכא, *הואיל וכן – אין צריך לשרטוט, דגרסינן צירושלמי בפרק *צמה מדליקין: כל הפטור בדבר ועושהו נקרא הדיוט. השתא י"ל: הא דאין צריכין שרטוט – היינו צין השיטין, אבל זר' פיאחות – צריכין שרטוט, דלא גריעי מ"ש שלש אין כותבין". מיהו לפירושו לא תריך *מאי איצטרך למימר גצי מגילת סוטה דפסולה בלא שרטוט, כיון דאפילו ס"ת הוא – סגי ליה צמשרטוט לצרבע פיאחות. מנאחי צתוספות רבינו יצ"א צמסכת גישין, שמעתי מר' אליהו הרפתי שהיה אומר: מה שאנו כותבים צתצבים בלא שרטוט – ליכא למיחש, דלא כותבין לשום פסוק אלא לאמירה בעלמא, לפרוס צלום צלשון עברי, או לדבר צו צלשון צת. אבל כשכותב שמיא אותו לשום פסוק – כי האי גוונא אסור למכתב בלא שרטוט. ולא ידענא מנלן לכתוב צפירושים פסוקים בלא שרטוט, כשמציא לשום פסוק *.

* **כתבה** על שני דפין פסולה. מקשים לפירוש רש"י [שפי'] דפין של ס"ת, מפרק בתרא דגישין (דף פו:), דתנן: שיר מקלת הגט וכתבו דף דשני, והעדים מלמטה – כשר, ולא חשיב ליה שני ספרים, כיון דמעורה, כדלמר"י בפרק שני דגישין (דף כ:): אהא: הרי זה גיטך והנייר שלי – אינה מגורשת וכו'. צעי רב פפא: צין שיטה לשיטה צין תיבה לתיבה מהו? וקפריך: ותיפוק ליה משום דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים! לא צריכה דמעורה. וצ"הקומץ רבה" (מנחות דף לג.) גצי מוזהר אמר נמי, אמר רב יהודה אמר שמואל: כתבה על שני דפין פסולה

וכתב לה כלל ספר כרייתות פ"ט ונתן חזר וכלל אצל הכל כו'. מהרש"ל

לקמן כ. עירובין יג.

לקמן יט:

בסנהדרין לד:

הגהות הב"ח (א) גמ' שיכול להמנות:

גליון הש"ס

גמ' כתבה קודם שתקבל עיני לקמן דף כ ע"א תד' הא"ר ירמיה:

י"ל יציאות השבת

לא תירך מאי איכא למימר כו' מהרש"ל

ויע"ע תוס' גישין ו: ד"ה אמר וכו' מנחות לב: ד"ה אלא